

โง่แล้วขยัน

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คำถามวันนี้มันก็เหมือนเมื่อตอนเช้า ตอนเช้าเราต้องขอโทษผู้ประสบภัยก่อน เพราะมันจะเหมือนกับไปทำอะไรให้เขา อันนี้ก็จะขอโทษหลวงตาก่อน พอพูดไปแล้ว มันจะกระเทือนใจ เราจะขอโทษ ขอโทษเพราะเราไม่ได้ตั้งใจทำอย่างนั้น แต่เราไม่ได้ทำเพื่อเหตุนี้

อันนี้มันเป็นที่เราไปเทศน์ไว้วันที่ ๒๓ มันไม่มีหมายเลข อันนี้คำถามสด เราไปเทศน์วันที่ ๒๓ แล้วเขาอ่านประวัติวันนั้น แล้วเขาเอาไปขึ้นในเว็บไซต์แล้วมันก็ขัดแย้งกัน พอขัดแย้งกันมันก็เลยมาเป็นคำถามนี้

อ่านคำถาม : “ขอถามความจริงเรื่องลำดับขั้นตอนการบรรลุนิพพานของหลวงตา”

โยมได้อ่านประวัติหลวงตามหาบัวที่ลงไว้ในเว็บไซต์หลวงตากอทคอม แล้วเอามาเปรียบเทียบกับที่หลวงพ่อสงบเทศน์ไว้ในเรื่อง “กว่าจะเป็นหลวงตา” ในเว็บไซต์สงบคอทคอม”

อ่านแล้วโยมรู้สึกงุนงงมาก จับต้นชนปลายไม่ถูก เพราะเนื้อหาที่มีความแตกต่างกันในส่วนของลำดับขั้นตอนการบรรลุนิพพานของหลวงตามหาบัว

ยิ่งถ้าได้อ่านจากแหล่งอื่นอีก ก็ยิ่งแตกต่างกันออกไปอีก โยมจึงไม่ทราบว่าแท้จริงแล้วความจริงเป็นอย่างไร อันไหนจริงอันไหนคลาดเคลื่อน โยมจึงอยากจะขอคำอธิบายจากหลวงพ่อด้วย

ที่มา ในประวัติหลวงตาในเว็บไซต์หลวงตาคอทคอม ในหัวข้อมหาสติมหาปัญญาลงไว้ว่า... ตอนที่จิตว่างเต็มที่ ความรู้อันนี้จะเด่นเต็มที่ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันรู้รอบหมดแล้ว มันปล่อยของมันหมดไม่มีอะไรเหลือ เหลือแต่ความรู้นี่อย่างเดียว มันมีความปฏิบัติอยู่อ้อยู่อย่างละเอียดสุขุม มันมีความคิดคั่งอยู่กับความรู้อันนี้อย่างเดียว พออาการใดๆ เกิดขึ้นปั๊บ มันก็ดับพร้อม ถ้าครั้งสมัยพุทธกาล เรียกว่า “มหาสติมหาปัญญา” แต่สมัยทุกวันนี้เรียกว่า “สติปัญญาอัตโนมัตติ” ก็เหมาะสมกันแล้ว จิตดวงนี้ถึงได้เด่นและสว่างหมด ท่านนำเรื่องนี้ไปถวายหลวงปู่มัน ท่านก็พูดจิงจังตั้งตั้งว่า “เออ ถูกต้องแล้ว ได้หลักเกณฑ์แล้ว อย่างนี้ละ ผมเป็นที่ถ้ำสาริกา เป็นอย่างท่านมหานี้แหละ เอาให้ได้การเลย”

หลวงพ่: เห็นไหม เขาพูดไว้ตรงนี้ แต่เวลาเราเทศน์ เราเทศน์ว่าที่ถ้ำสาริกา มันอยู่ตรงนั่งตลอดรุ่ง

อ่านคำถาม : คำถาม จากชื่อหัวข้อว่า “มหาสติมหาปัญญา” โดยทั่วไปจะหมายถึงขั้นตอนที่ ๓ พระอนาคามี แต่เขาลงคำตอบรับจากหลวงปู่มันว่า “เออ ถูกต้องแล้ว ได้หลักเกณฑ์แล้ว อย่างนี้ละ ผมเป็นที่ถ้ำสาริกา เป็นอย่างท่านมหานี้แหละ เอาให้ได้การเลย”

๑.คือตรงนี้กำลังพูดถึงหลวงตาบรรลุนิพพานขั้นอนาคามี แต่คำตอบรับของหลวงปู่มัน ทำไมถึงตอบรับเป็นขั้นสกิทาคามี?

๒.แล้วมีพระบางรูปบอกว่า “หลวงปู่มันบรรลุนิพพานที่ถ้ำสาริกา โดยการพิจารณาปฏิบัติสมุปปบาท” ในขณะที่หลวงพ่สงบบอกว่า “หลวงปู่มันบรรลุนิพพานขั้นสกิทาคามีที่ถ้ำสาริกา” ตกลงว่าที่ถ้ำสาริกา หลวงปู่มันท่านบรรลุนิพพานในขั้นตอนใดกันแน่?

นอกจากนี้โยมเห็นว่า มีอีกหลายจุดที่เป็นประเด็นสำคัญ แต่ประวัติหลวงตาคลับไม่ได้ลงไว้ ทำให้เนื้อหาขาดการปะติดปะต่อ ไม่สมบูรณ์ เช่น

- ขาดเนื้อหาของการพิจารณาในขั้นตอนที่ ๒ พระสกิทาคามี ซึ่งในประวัติจะเห็นได้จากหัวข้อ “โหมเร่งความเพียรเต็มกำลัง นั่งสมาธิตลอดรุ่ง” แล้วข้ามไปเป็นหัวข้อ “ติดสมาธิอยู่ ๕ ปี”

- ขาดเนื้อหาและการแสดงเหตุและผลที่ทำให้หลวงตาต้องติดสมาธิ ๕ ปี

- ขาดรายละเอียดในขั้นตอนที่ ๔ ของพระอรหันต์ ในประวัติหลวงตา กับ “กว่าจะเป็นหลวงตา” ของพระสงฆ อ่านดูแล้วรู้สึกเหมือนจะเป็นคนละเรื่องเดียวกันเลย

ขอความกรุณาให้คำตอบด้วย

หลวงพ่ : เขาไปอ่านเจอ เขาบอกว่าอ่านประวัติหลวงตาตอนเผา ที่เอาไปเข้าไว้ในเว็บไซต์ แล้วเขาก็อ่าน “กว่าจะเป็นหลวงตา” ของเราที่เอาไปเข้าไว้ในเว็บไซต์ แล้วมันก็จะมาขัดกันตรงนี้ ขัดกันตรงที่ว่า

เขาบอกว่า หลวงตาเวลาขึ้นไปหาหลวงปู่มัน เวลาขึ้นพิจารณาปฏิบัติสมุสบาท กับพิจารณามหาสติมหาปัญญาแล้วหลวงปู่มันบอกว่า “เออ เหมือนเราที่ถ้ำสาริกา”

เราจะบอกนะ เราต้องขอโทษก่อน เราจะขอโทษครูบาอาจารย์ ขณะที่หลวงตายังอยู่เราไม่ค่อยพูดเรื่องนี้เลย เพราะหลวงตายังอยู่ แล้วเวลาเขาพิมพ์หนังสือ เขาก็อ้างกันว่าเอาไปให้หลวงตาได้ตรวจสอบแล้ว.. ตรวจสอบแล้ว..

คำว่า “ได้ตรวจสอบ” แต่การตรวจสอบอย่างนี้มันคือไม่ได้ตรวจสอบ เพราะเวลาคุณของท่านไม่มีหรอก แล้วเมื่อก่อนนะ ในการประพฤติปฏิบัติสมัยก่อนท่านจะเข้มข้นมาก ถ้าผิดเป็นไม่ได้เลย

เราจะขอโทษนะ ขอโทษที่ว่าถ้าพูดไปแล้วมันจะกระเทือนกัน แต่ที่เรากระเทือนกันเพราะหลวงตาท่านพูดอย่างนี้ เวลาท่านอยู่กับหลวงปู่มัน เวลาคุยเรื่องความเป็นอยู่กับหลวงปู่มัน ท่านบอกว่า “เหมือนพ่อกับลูก” หลวงปู่มันจะรักหลวงตามาก เพราะในธรรมชาติของมนุษย์นะ คุณติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก่อนหน้านั้นยังไม่มีใครเป็นผู้อุปัชฌาภเป็นกิจลักษณะ พระพุทธเจ้าก็จะมีพระอุปัชฌาภผลัดเวรกันไป เช่น พระ

นาคิตะเป็นผู้อุปัฏฐากขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ถึงเวลาแล้วอยากออก
 ประพตฺติปฏิบัติ ก็ขอไปปลีกวิเวก แล้วพระพุทธเจ้าก็บอกว่า “นาคิตะ ไม่มีใครอยู่เลยนะ
 เธอจะไป แล้วใครจะอุปัฏฐากเราล่ะ”

พระนาคิตะก็เลยวางอัฐบริขารขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ แล้วปลีก
 วิเวกไปปฏิบัติอยู่คนเดียว แต่พอไปปฏิบัติแล้วพระนาคิตะก็ทุกข์ใจขึ้นมาว่า “เราได้สร้าง
 กรรมหนักแล้ว เราอุปัฏฐากพระพุทธเจ้าอยู่ แล้วเราหนีมาปฏิบัติเอง” พระนาคิตะทุกข์ใจ
 มาก สุดท้ายต้องกลับไปขอขมา

แล้วก็มีหลายองค์มากที่อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ จนพระเขา
 เห็นว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีใครเป็นผู้อุปัฏฐากถาวร ก็เลยลงมติกัน
 เห็นสมควรว่า พระอานนทฺ์ เป็นผู้ที่มิปัญญา จะขอร้องให้พระอานนทฺ์เป็นผู้อุปัฏฐาก
 ถาวร ก็ไปขอร้องพระอานนทฺ์ก่อน จนพระอานนทฺ์รับปาก พอรับปากแล้ว ก็มาเฝ้าองค์
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพื่อประมุขสงฆ์ว่า จะให้พระอานนทฺ์เป็นผู้อุปัฏฐากถาวร ที่
 นี้ก่อนพระอานนทฺ์จะเป็นผู้อุปัฏฐากถาวร พระอานนทฺ์ก็ขอพระองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
 พุทธเจ้าอยู่ ๘ ประการ

๑. จะต้องไม่ให้ลาสิกขาระหรือมีของมาฝากพระอานนทฺ์

พระพุทธเจ้าก็ถามว่าเพราะเหตุใด เหตุเพราะเขาจะหาว่าพระอานนทฺ์อุปัฏฐากเพราะ
 อยากได้ลาภ

๒. เวลาพระพุทธเจ้าไปเทศน์ที่ใดแล้วกลับมา ถ้าพระอานนทฺ์ไม่ได้ไปด้วย
 จะต้องกลับมาเทศน์ให้พระอานนทฺ์ฟังด้วย

พระพุทธเจ้าก็ถามว่าเพราะเหตุใด เหตุเพราะว่าเขาจะหาว่า เวลาพระอานนทฺ์อุปัฏฐาก
 พระพุทธเจ้าอยู่ แต่ถ้าพระพุทธเจ้าพูดอะไรแล้วพระอานนทฺ์ก็ไม่รู้ แสดงว่าพระอานนทฺ์
 เล่นเลื้อ

๓. เวลาที่พระอานนทฺ์ไปรับกนิมนต์ของใครมาก็แล้วแต่ เวลามานิมนต์
 พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าต้องรับปาก พระพุทธเจ้าต้องไป

๗๑๑

พระอานนท์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า ถ้าจะให้อุปัฏฐากจะต้องให้พร ๘ ข้อนี้แก่พระอานนท์ พระอานนท์ถึงจะยอมอุปัฏฐาก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็รับปาก พอรับปากแล้วพระอานนท์ก็เป็นผู้อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตลอด

ย้อนกลับมาที่หลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านมีหลวงปู่เจี๊ยะอุปัฏฐากมา หลวงปู่เจี๊ยะขออุปัฏฐากมาตั้งแต่ตอนอยู่ที่เชียงใหม่ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยเข้าไปโรงพยาบาลแมคคอร์มิค หมอบอกว่า “ตาย.. ตาย.. ตาย..” พอพระไปเยี่ยม พอไปกระซิบถามหมอ หมอก็บอกว่า “ตาย.. ตาย.. หลวงปู่มั่นไม่รอดหรอก” หลวงปู่เจี๊ยะก็อยู่ที่นั่น พระผู้ใหญ่ก็อยู่ที่นั่น พอหมอพูดเสร็จ ท่านเรียกพระผู้ใหญ่เข้ามา “ว่าไง” “เขาบอกว่า ตาย” หลวงปู่มั่นบอกว่า “ไม่ต้องไปฟังเขา กลับ! เรากลับกัน” แล้วไปภาวนาเอง ท่านก็ออกมาจากโรงพยาบาลมาอยู่ที่บ้านหนานแดง

แล้วหลวงปู่เจี๊ยะท่านบอกว่าท่านเป็นพระเด็กๆ แล้วได้ฟังท่านเจ้าคุณอุบาลีบอกว่า “พระผู้ใหญ่ เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยนะ ธาตุไฟมันอ่อน พระเด็กๆ ไม่ต้องไปนวดหรอก แค่เอามือคลำไว้ๆ จับไว้เฉยๆ นี่แหละ แล้วธาตุไฟของเราจะเข้าไปในธาตุไฟของพระผู้ใหญ่”

หลวงปู่เจี๊ยะท่านก็อุปัฏฐากหลวงปู่มั่น เอาเงิน ๑ บาทของหนานแดง ไปซื้อขนมขึ้นหวานตรามะลิแล้วมาซ่งให้หลวงปู่มั่นฉัน หลวงปู่มั่นไม่ยอม หลวงปู่เจี๊ยะก็ออกอ้อน “ครูจารย์.. ครูจารย์.. คนแก่คนป่วย ถ้าไม่ได้ดื่มนมบ้าง ไม่ได้อะไรบ้าง ร่างกายมันจะอ่อนแอ ครูจารย์.. ครูจารย์..” หลวงปู่เจี๊ยะท่านเรียกหลวงปู่มั่นว่าครูจารย์ โอ้ย..ออกอ้อน..ออกอ้อน.. เพื่อให้หลวงปู่มั่นได้ฉันนม

จากนั้นหลวงปู่เจี๊ยะก็มาอุปัฏฐากอยู่ที่หนองผือ ที่นี้หลวงปู่เจี๊ยะท่านเป็นคนภาคกลาง พอจะทำสิ่งใดไป พระที่อยู่ด้วยกันก็ไม่ค่อยให้เกียรติ พอไม่ค่อยให้เกียรติการอุปัฏฐากมันก็มีการติดขัด หลวงตาท่านเล่าให้ฟังและหลวงปู่เจี๊ยะท่านก็เล่าให้เราฟังเอง

พอหลวงตาท่านเห็นสภาพแบบนั้น หลวงตาก็เข้าไปคุยกับหลวงปู่เจี๊ยะ “เจี๊ยะเจี๊ยะสอนเรา สอนเรื่องการอุปัฏฐากให้เรา” เสร็จแล้วหลวงตาท่านก็รับต่อจากหลวงปู่เจี๊ยะมา พอรับต่อจากหลวงปู่เจี๊ยะมา ท่านก็ทำได้สมศักดิ์ศรีของผู้อุปัฏฐาก ฉะนั้นหลวงตาท่านอยู่กับหลวงปู่มัน เห็นไหม หลวงตาท่านเป็นผู้อุปัฏฐากเป็นผู้ดูแล

พวกเราพอเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา เราจะต้องการให้ลูกหลานดูแลเรา เพราะเราจะหงานี่พูดถึงโลก คนแก่ถ้าไม่มีลูกหลานคอยดูแลก็จะน้อยเนื้อต่ำใจทั้งนั้น เพราะความเศร้า ความหงอยความเหงา แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์แล้วไม่มี พระอรหันต์ไม่มีหрок ไม่มีอาลัย อารมณ์ ไม่มีเศร้าไม่มีเหงาไม่มีหงอย แต่ร่างกายมันอ่อนแอ ร่างกายมันก็ต้องการให้คนช่วยเหมือนกัน ช่วยเอาน้ำล้างหน้า ช่วยเข้าห้องน้ำ ก็ต้องมีคนช่วยเหมือนกัน หลวงตาถึงบอกกับหลวงปู่เจี๊ยะ “เจี๊ยะสอนเรา..เจี๊ยะสอนเรา..” หลวงปู่เจี๊ยะก็สอนหลวงตา พอหลวงตาเริ่มไม่แล้ว หลวงปู่เจี๊ยะก็ลาออกมาเที่ยว

ฉะนั้นคนที่อุปัฏฐากคนที่ดูแล ความผูกพันระหว่างหลวงตากับหลวงปู่มันถึงเหมือนพ่อกับลูก เป็นพ่อกับลูกเพราะท่านอุปัฏฐากมาหมดทุกอย่างเลย แล้วหลวงปู่เจี๊ยะกับหลวงตาท่านก็ภาวนาไปด้วย พอภาวนาเป็นขึ้นมาเห็นไหม หลวงตาจะบอกว่า ถ้าเวลาพูดกันเรื่องส่วนตัวนะ เหมือนพ่อกับลูก รักใคร่ เขาผิดหัววัดท้ายวัดก็มาหา อะไรๆ ก็มาหา เพราะว่าท่านคอยช่วยเหลือห่มุ่คณะ ถ้าใครผิดพลาดขึ้นมา เพราะความตื่นความตกใจ ไม่กล้าต่อปากต่อคำหลวงปู่มันหрок อะไรเกิดขึ้นมาก็ผิด หลวงตาท่านก็เลยหาอุบายขึ้นมาว่า ใครจะทำผิดก็แล้วแต่ ท่านก็มีส่วนร่วม คือผมก็ผิดด้วย ผิดหัววัดท้ายวัดก็มาหา! ใครผิดใครถูกก็มาหา!

ด้วยความผูกพันคือเราจะพูดเรื่องนี้ให้เห็นก่อนว่า เวลาความสัมพันธ์ส่วนตัวนั้นก็เรื่องหนึ่ง แต่ถ้าเรื่องธรรมะมันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

หลวงตาท่านบอกว่า ท่านรักหลวงปู่มันมาก หลวงปู่มันก็เมตตาท่านมาก แต่ถ้าพูดเข้าธรรมะที่ไรหน้าแตกทุกที ถ้าเข้าธรรมะที่ไรกระเด็นทุกที แต่ถ้าพูดกันเรื่องความ

เป็นไปความเป็นอยู่ส่วนตัวนะ รักเหมือนพ่อกับลูก แต่ถ้าวันไหนหันเข้าหาธรรมะนะ หงายท้องทุกทีเลย คำว่า “หงายท้อง” นี้ก็เพราะหลวงปู่มันต้องการให้ลูกหรือให้ผู้สืบทอด ให้ได้ของจริง ให้ได้ความรู้จริง ให้ได้สิ่งที่เป็นหลักเป็นเกณฑ์จริง เพื่อจะเป็นหลักชัยไปข้างหน้า นี่ความเป็นจริงอันนี้เป็นอีกอันหนึ่ง

ฉะนั้นเวลาเราพูด เราถึงขอโทษ เพราะเราจะพูดเรื่องความจริง เราไม่ได้พูดเพื่อกระทบกระเทือนหมู่คณะ เราเป็นห่วงนะ เราเป็นห่วงว่าหลักเกณฑ์ในกรรมฐานของเรา หลักเกณฑ์ในสังฆะของเรามันจะบิดเบือนกันไป ฉะนั้นสิ่งที่เราจะพูดคือเราพูดตรงนี้ เราพูดถึงสังฆะ เราพูดถึงความจริง แต่หมู่คณะเพื่อนฝูงก็ยังเป็นหมู่คณะเพื่อนฝูงเหมือนเดิม แต่ความผิดหรือความเป็นหลักเกณฑ์มันก็ต้องเป็นหลักเกณฑ์ มันไม่ใช่เรื่องดูหน้าปะจมูก

ฉะนั้นสิ่งที่เขาพูดมานี้มันผิดหมด เราจะบอกว่า “โง่แล้วขยัน” ไอ้พวกโง่แล้วขยันนี้จะทำให้ทุกอย่างผิดหมด ทำความผิดอย่างนี้แล้วก็มาบอกว่า “สรรพสิ่งใดก็เอาไปให้หลวงตาอ่านแล้ว สรรพสิ่งใดก็ให้หลวงตาดูแล้ว”

เวลาเขาไซฟอนเงินนะ ในบริษัทหลักทรัพย์เขาไซฟอนเงินออกมา เขาไซฟอนเงินไปทางไหน ไอ้นี้ก็เหมือนกันที่เขาบอกว่า “หลวงตาอ่านแล้ว..หลวงตาอ่านแล้ว..”

มึงจะไซฟอนธรรมะไปอยู่กับมึงหรือ? มึงจะเอาความดีไปอยู่กับมึงหรือ?” ไอ้ที่พูดว่า “หลวงตาอ่านแล้ว..หลวงตาอ่านแล้ว..” แล้วก็มีออกมาอย่างนี้มันมีเหตุผลสิ่งใด

อย่างเช่นที่เขาบอกว่า เวลาพิจารณามหาสติมหาปัญญา แล้วหลวงปู่มันบอกว่า “เออ ถูกต้องแล้ว ได้หลักเกณฑ์แล้ว”

ได้หลักเกณฑ์อย่างไร...?

อะไรมันคือหลักเกณฑ์...?

มหาสติมหาปัญญา มันคือหลักเกณฑ์ตรงไหน...?

หลักเกณฑ์มันจะต้องตั้งแต่เริ่มต้นนะ

เสียดายวันที่ ๔ เราไม่ได้เทศน์ ถ้าวันที่ ๔ ได้เทศน์จะเรียงอย่างนี้มาเลย วันที่ ๔ ไม่ได้เทศน์แต่เดี๋ยวจะไปเทศน์วันพระ วันที่ ๑๕ เรื่อง “เสียงธรรมหลวงตา” แต่ตอนนี้จะเอาอันนี้ก่อน แล้วเอาไว้วันที่ ๑๕ จะเทศน์ เพราะมันมีเหตุการณ์อย่างนี้แล้วเราจะพูด เราไม่อยากพูดหรือกมันเหมือนกับว่าอวดคืออยู่คนเดียว

เราจะบอกนะ เวลาท่านปฏิบัติ สาธุ! ตอนที่ปฏิบัติไม่เป็น ใครก็ไม่เป็น เรากี่ไม่เป็น ไม่มีใครปฏิบัติเป็นหรือ แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมามันก็มีผิดถูกเป็นธรรมดา แล้วทุกคนเวลาไม่มีทางออก มันก็ทำด้วยความศรัทธา เวลาหลวงตาท่านปฏิบัติใหม่ เห็นใหม่ ท่านมีศรัทธา แล้วอุปัชฌาย์บอกให้พุทธโธ “๗ ปีเป็นสมาธิอยู่ ๓ คน”

อันนั้นคือพุทธโธตลอด ด้วยศรัทธา ศรัทธาคือความเชื่อมั่น จิตเป็นเอกภาพ ทำด้วยความตั้งใจ มันเป็นไปได้ แต่พอมาเรียนเป็นมหา พอเรียนจบมหาขึ้นมา ก็มีปัญญาขึ้นมาใช่ไหม มีความรู้มาก ทางทฤษฎีนี้รู้เยอะมาก ก็เลยมากำหนดจิต ดูจิตเฉยๆ ไม่ได้พุทธโธ มันก็ทำได้ ทำได้เพราะอะไร ทำได้เพราะคนนั้นคนจริง คนนั้นมีศักยภาพจริง

ตอนอยู่จำพรรษาที่จักราช ทำสมาธิแน่นเหมือนหินเลย แต่พอไปทำกลดหลังหนึ่ง เห็นใหม่ เสื่อมเลย เริ่มเข้าไม่ได้แล้ว ก็ทิ้งกลดเลยแล้วพยายามจะต่อสู้กับตัวเอง พยายามจะแก้ไขเพราะเคยทำได้ แล้วมันไม่ได้เลย เสื่อมอยู่อย่างนั้น ๑ ปีกับ ๖ เดือน

แล้วพอไปเจอหลวงปู่มั่น ตอนไปหาหลวงปู่มั่นครั้งแรก หลวงปู่มั่นมาต้อนรับ พอบอกว่าเป็นมหาชื่ออะไรแล้ว พอมันใจแล้ว “คราวนี้เจอแล้ว แล้วเราจะจริงหรือเปล่า?”

เวลาท่านพูดในหนังสือ คนที่จะเอาไปเขียนก็เรียบเรียงดูชะก่อนสิ..! โง่แล้วขยันอย่างนี้มันทำให้เสียหายหมด ไม่รู้ก็บอกว่าไม่รู้ชะ ไม่รู้แต่ก็เขียนให้มันมั่วไปหมดเลย หลักเกณฑ์ใด ที่หลวงปู่มั่นบอกกับหลวงตา เห็นใหม่ ถ้าความเป็นอยู่ก็เหมือนพ่อกับลูก แต่ถ้าความจริงไม่ได้! ความจริงคือความจริง!

ในเมื่อจิตมันยังไม่เป็นไป พอจิตมันไม่เป็นไปมันเสื่อมหมดแล้วจะทำอย่างไร สุดท้ายแล้วพอไปอยู่กับหลวงปู่มัน ที่หลวงปู่มันบอกว่า “...จิตมันไม่มีอาหารกิน...” ท่านก็สู้นะ ภาวนาไปเรื่อยๆ เพราะเวลาท่านพูดอะไรเราจะจับประเด็นได้ ท่านบอกว่า “ธรรมคาเราก็คงไม่ได้ตั้งใจนั่งตลอดรุ่งหรือก แต่พอนั่งไปนั่งไป มันมี...” เหมือนเวลา คนเรานั่ง เห็นไหม เดียวก็จะปวดท้องเดียว เดียวก็จะอย่างนั้น คือมันมีกิเลสขึ้นมาไง แต่ทีนี้คนมันเข้มแข็ง “อืม.. ถ้าอย่างนี้ต้องสู้กัน! อย่างนี้ต้องตลอดรุ่ง!”

คำว่า “ตลอดรุ่ง” ก็เหมือนกับเราทำงาน ถ้าเราไม่มีเหตุมีผลแล้วเราจะทำงานอะไร เติงกรรมแค่ ๒ นาทีก็เบื่อแล้ว นั่งสมาธิ ๕ นาทีก็จะเลิกแล้ว แต่พอคนไปนั่งแล้ว มันมีเหตุมีผล เวลาไปเดินจงกรมแล้วมันมีงานทำ มันก็ทำให้ตั้งใจ พออย่างนั้นปั๊บ พอนั่งตลอดรุ่ง พอนั่งไปแล้ว จิตนะ มันไม่ใช่ว่านั่งตลอดรุ่ง ๖ โมงเย็น นั่งลงไปแล้วมันจะถอนสมาธิตอน ๖ โมงเช้า ไม่มีหรือ! ไม่มี

เวลารวมใหญ่ รวม ๒ ชั่วโมงหรือ ๓ ชั่วโมงหรือ ๑ ชั่วโมง แล้วแต่ว่าบางครั้ง บางคราว มันไม่มีหรือว่านั่งแล้วจะกำหนดเวลาได้ ทีนี้พอมันนั่งไปแล้วตลอดรุ่ง ๑๒ ชั่วโมง มันก็ต้องมีถอนออกมา พอถอนออกมาก็คงต้องสู้กันให้มันหลับเข้าไปอีก มันลงสมาธิอีกก็ถอนเข้ามา สู้กันมาตลอด

ฉะนั้นพอสู้กันมาตลอดจนมันถึงที่สุดแล้ว คนเรานะ คนไม่เคยทำงาน พอใครได้ทำงาน โอ้โฮ พอมันได้ผลงานทุกคนจะดีใจมาก ก็ขึ้นไปรายงานผล อันนี้ล่ะที่หลวงปู่มัน ท่านบอกว่า “เอ้อ ถูกต้องแล้ว จิตมันไม่ตาย ๕ อัฏฐภาพเวทย์” นี้ละโสดาบัน เพราะอะไร เพราะจิตสงบแล้วมันต่อสู้กับเวทนา พอต่อสู้กับเวทนาท่านก็สู้ไปเรื่อย ท่านต่อสู้ของท่านไปเรื่อย ทุกคืนๆ เว้น ๒ คืน ๓ คืนแล้วก็เอาที่ พอเว้น ๒ คืน ๓ คืนก็เอาที่ แล้วหลวงปู่มันท่านเห็นว่า มันจะเกินไปแล้ว ท่านถึงบอกว่า “มันนะ ม้าถ้ามันคึกคะนอง เขาก็จะไม่ให้มันกินน้ำกินหญ้า แต่ถ้ามันพอประมาณเขาก็ให้มันกินเล็กน้อย แต่ถ้าม้ามันคึกเขา ก็จะให้กินตามปกติ”

นั่นท่านเตือนกันแค่นี้เอง เพราะทุกคนมันนักปัญญาด้วยกัน เขาก็จะรู้ว่าอะไรควรไม่ควร

พอนั่งไปที่พิจารณาซ้ำ โสดาบันมีหนเดียวนะ สมุจเฉตปหานนี้มีครั้งเดียว พอพิจารณาซ้ำเข้าไป..ซ้ำเข้าไป..

ฟังให้ดี! ฟังให้ตื่นแล้วไปหาหลักฐานมา คำเทศน์ของท่านนั้น ไปเปิดดูให้ชัดๆ แล้วไปเก็บหลักฐานมาโต้แย้งข้อมูลที่นี่!

พอพิจารณาไป..พิจารณาไป.. ครั้งแรกเห็นใหม่ พอพิจารณาไป “เวทนาไม่ใช่เรา เราไม่ใช่เวทนา” นี่คือได้โสดาบัน ที่นี้ก็นั่งตลอดรุ่งต่อไป มันสืบทอดไป ท่านบอกท่านก็พิจารณาของท่านไป พิจารณาหายไปนะ กายกลับคืนสู่สภาพเดิมของเขา น้ำเป็นน้ำ ดินเป็นดิน ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ มันปล่อยหมด มันแยกหมด พอมันแยกหมดมันก็ขาด อย่างนี้คือรวมใหญ่ เหมือนของหลวงปู่มั่นที่ถ้ำสาริกา

พอรวมใหญ่ขึ้นไปแล้วมันมีความสุขมาก ถ้าใครมาถึงขั้นตอนนี้มันจะมีความสุขมาก พอมันมีความสุขของมัน มันก็ฝังใจ พอฝังใจก็ขึ้นไปหาท่านอีก ขึ้นไปรายงานหลวงปู่มั่น ไปบอกว่า “ทำไมไม่เป็นอย่างนั้นอีก ทำไมไม่รวมอย่างนี้อีก” หลวงตาท่านนั่งตลอดรุ่งก็เพราะอยากจะให้มันเป็นอย่างนี้อีก

แล้วหลวงปู่มั่นท่านก็บอกว่า “มันก็เป็นหนเดียวเท่านั้นแหละ มันจะบ้าอะไร เป็นเหมือนเราที่ถ้ำสาริกานี้เป็นอย่างนี้”

เป็นอย่างนี้คือมันอยู่ที่ในขั้นที่นั่งตลอดรุ่ง ไม่เกี่ยวกับมหาสติมหาปัญญา ไม่เกี่ยวกับเลย! ไม่เกี่ยวกับ!! อย่าไปฟุ้งความดี อย่าไปฟุ้งเงินของเขา อย่าไปทำลายหลักการของหลวงตา อย่าไปฟุ้งออกไป! ถ้าไปพูดว่าเป็นสภาวะแบบนั้น มันไม่เป็นความจริง

ฉะนั้นพอท่านบอกว่า “มันก็เป็นหนเดียวเท่านั้นแหละ เป็นเหมือนเราที่ถ้ำสาริกา มันก็เป็นหนเดียวเท่านั้นแหละ” คนเราพอภาวนาไปแล้ว ถ้าเป็นหนเดียวเท่านั้นแหละ แล้วมันจะมีข้างหน้าอีกไหม มันจะมีข้างหน้าอีกไหมก็มันเป็นแล้วนี่

จะบอกว่าที่ท่านคิด ๕ ปี โดยธรรมชาติของการปฏิบัติมันก็ต้องมีติดบ้าง หลวงปู่มั่นท่านก็ติดของท่านมาตลอดแล้วท่านก็แก้ไขของท่านมา ฉะนั้นหลวงตาเวลาท่านมาคิด ๕ ปี เพราะมันมีคำพูดของหลวงปู่มั่นเข้ามารองรับด้วยไง

ธรรมดาของคนเรา ถ้าเราทำอะไรแล้วเรามีผลงานแล้วเราก็มั่นใจใช่ไหม แล้วยังมีคนมาพูดอีกว่า “มันมีหนเดียว” แต่คำว่า “หนเดียว” คือมันหนเดียวเฉพาะตรงนี้แต่ข้างหน้ามันจะต้องไปอีก ที่นี้พอมีความเข้าใจอย่างนั้นแล้วท่านก็อยู่ตรงนี้เลย คิดอยู่ตรงนี้ ๕ ปี จนหลวงปู่มันบอกว่า “มหา จิตเป็นอย่างไร? จิตเป็นอย่างไร?”

จนสุดท้าย “จิตเป็นอย่างไร?”

“จิตคิดครับ”

แล้วหลวงปู่มันก็บอกว่า “สุขอย่างนั้น มันสุขเศษเนื้อติดฟัน”

ด้วยความกระทบ ด้วยความที่ครูบาอาจารย์ท่านชักท่านลากออกมา หลวงตาท่านก็ออกมาพิจารณา

การพิจารณา จะพิจารณาในอะไร? ไม่มีทางพิจารณาได้นะ จิตของคนพอสงบแล้วมันพิจารณาไม่ได้หรอก จิตของคนสงบแล้วถ้าจะมาพิจารณา มันจะต้องเห็น เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม การเห็นนั่นคืออะไร คือการขุดคุ้ยหากิเลส

อย่างเช่นที่เราทำความสงบของใจแล้วเราจะพิจารณากาย นั่นเราพิจารณาอะไรกัน? ที่เราพิจารณากายกันอยู่นี้ มันคือการคิดการพิจารณาโดยสามัญสำนึก ไม่ได้พิจารณาโดยอริยสัจ!

ส่วนการพิจารณาโดยอริยสัจ พอจิตสงบแล้วมันเห็นกาย พอเห็นกายถ้าเห็นกายจริงโดยจิตนะ มันจะขนพองสยองเกล้า ถ้าพิจารณาอย่างนี้ไปมันจะเป็นโศดาบัน พอพิจารณาโศดาบันจบแล้ว จับกายได้ ทำซ้ำไป พิจารณาไปมันจะกลับคืนสู่สถานะเดิมของมัน เห็นใหม่ เหมือนกับเว่ยหลง ที่ว่า “กายเป็นโพธิ จิตเป็นกระจกใส” ถ้าพิจารณาไปจนดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ กลับคืนสู่สภาวะเดิมของเขา จิตมันแยกออกมา โลกนี้ราบเป็นหน้ากลอง “กายเป็นโพธิ จิตเป็นกระจกใส” ราบหมด ราบหมดแล้วเว่ยหลงก็ติดอยู่ตรงนี้ ครูบาอาจารย์ก็ติดตรงนี้

คนภาวนาเป็นมันจะรู้! มันจะรู้ขั้นตอนของมัน ถ้าคนภาวนาไม่เป็นก็คือไม่เป็น พอไม่เป็นก็จับต้นชนปลายไม่ถูก เห็นใหม่

สุดท้ายแล้วพอหลงตาท่านออกพิจารณา ท่านก็บอกว่าท่านเห็นอสุภะ การเห็นอสุภะนี่ละคือมหาสติมหาปัญญา

ถ้าพูดถึงเรื่องการพิจารณากาย การพิจารณาครั้งแรกเป็นพระโสดาบัน การพิจารณา กายละสักกายทิลุจิ การพิจารณาครั้งที่ ๒ มันจะละอุปาทาน อุปาทานคือความยึดมั่น คือ ความยึดติดในกายนั้น พอละอันนี้เสร็จปั๊บมันจะปล่อยหมด พอปล่อยหมดจะเข้าอสุภะนี่ มันหาได้ยากมาก มันติดหมด ทำไมหลงปุ่คำติดติด ทำไมหลงปุ่ฝันติด ทำไมครูบา อาจารย์ติด ติดหมดทุกองค์ติดหมด ติดคือการที่จิตมันไม่เห็นกายตามความเป็นจริง

ฉะนั้นพอออกไปพิจารณาอสุภะ คำว่า “พิจารณาอสุภะ” ก็คือมันจับกายได้ พอ จับกายได้มันก็พิจารณาไป ท่านบอกว่ามันจะเร็วมาก ของที่ถูกต้องคือ ท่านได้ขึ้นไปหา หลวงปู่มัน ไปบอกว่า “ที่บอกให้ออกพิจารณาก็ออกพิจารณาแล้วนะ ตอนนี้นอนไม่ได้ เลย ตอนนี้อยู่ไม่ได้นอนเลย” ความจริงมันคือข้อนี้ ความจริงของขั้นมหาสติมหาปัญญาคือ ตอนนี้อยู่ไม่ได้นอน หลับก็ไม่ได้หลับ ทุกข์มาก.. ทุกข์มาก.. พอขึ้นไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันก็บอกว่า “ไอ้บ้าสังขาร” ถ้าขั้นมหาสติมหาปัญญา บอกว่า “ไอ้บ้าสังขาร” มัน จะถูก แต่ถ้าขั้นมหาสติมหาปัญญา บอกว่า “เออ ถูกแล้ว ได้หลักได้เกณฑ์แล้ว ผมก็เป็นที่ ถ้ำสาริกา”

ไอ้ขี้โม้!! ไอ้หลอกลวง!! มึงเอามาจากไหน?!! ไอ้โง่แล้วขยัน มึงเอามาจากไหน! ไม่มีในความเป็นจริง ไม่มีในความเป็นจริง แต่ถ้าเป็นขั้นมหาสติมหาปัญญา แล้วหลวงปู่ มันบอกว่า “ไอ้บ้าสังขาร.. ไอ้บ้าสังขาร..” ถ้ามันใช้ปัญญามากต้องกลับมาที่พุทโธ..ต้อง กลับมาที่พุทโธ หลวงตาท่านบอกว่า ท่านต้องกลับมาที่พุทโธเหมือนกับเด็กๆ เลย เหมือนกับผู้ฝึกหัดใหม่เลย เพื่อจะได้ให้จิตมันพัก ถ้าจิตมันไม่ได้พัก มันทำงานของมัน โดยมรรคญาณไป มันจะทำงานของมันด้วยความเพลิดเพลิด มันจะแรงของมันไป ก็ออกสู่ข้างนอกหมด

ถ้าขั้นของมหาสติมหาปัญญา หลวงปู่มันจะบอกว่า “ไอ้บ้าสังขาร” แต่ถ้า “เออ ถูกต้องแล้ว ได้หลักการหลักเกณฑ์ถูกต้องแล้ว” นี่คือขั้น โสดาบัน ขั้นแรก! ไม่เกี่ยวกัน!!

เวลาพิจารณาธรรมของท่านไปจนถึงที่สุด พอถึงที่สุดแล้ว มันจะกลืนเข้ามาที่ใจ แล้วมันทำลายลง พอมันทำลายลงที่ใจแล้ว นี่ละที่ว่าจิตว่าง

พอคำว่า “จิตว่าง” นี้ก็อีกล่ะ ในประวัติที่เขาอ่านตอนเผา บอกว่า “ตอนที่จิตว่างเต็มที่ ความรู้อันนี้จะเด่นเต็มที่ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ....”

หลวงตาท่านไม่เคยพูดอย่างนี้เลย ท่านพูดว่า “ขั้นนามธรรม รูปไม่มี ท่านบอกเป็นขั้น ๔ คือมี เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ” อันนี้เป็นวิธานิพนธ์ของหลวงตา

แล้วถ้าเป็นวิธานิพนธ์ของหลวงปู่คำดีก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง ถ้าเป็นวิธานิพนธ์ของหลวงปู่ชอบก็อย่างหนึ่ง วิธานิพนธ์ของหลวงปู่เจี๊ยะก็อย่างหนึ่ง ถ้าเป็นวิธานิพนธ์ของหลวงปู่ขาวก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง

อันนี้เป็นวิธานิพนธ์ของท่าน มันเลยไม่ขัดแย้งกัน แต่ในความเป็นจริง เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันก็มีรูป แต่มีรูปในการวิธานิพนธ์ของผู้อื่น แต่เวลาของท่าน ท่านบอกว่า “ของท่านเป็นขั้น ๔ ขั้น ๔ มันเป็นนามธรรมล้วนๆ มันมีเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันรู้ของมัน”

แต่อันนี้มันไปเอามา หลวงตาเวลาท่านพูดแต่ละครั้ง คำพูดนั้นมันสอนใคร เหมือนเวลาเราพูดกับคนในบ้านของเรา เราก็พูดอย่างหนึ่ง ถ้าเราพูดกับผู้ที่เราไปติดต่อประสานงานเราก็พูดอย่างหนึ่ง เราพูดกับเจ้านายพูดกับผู้ที่สูงกว่าเราก็พูดอย่างหนึ่ง อันนี้ก็เหมือนกัน ระยะเวลาพูดกับผู้ปฏิบัติ แล้วผู้ปฏิบัติผู้นั้นอยู่ในขั้นตอนไหน ถ้าพูดกับผู้ปฏิบัติที่เริ่มขั้นตอนแรก ท่านก็พูดแบบเปรียบเทียบ อย่างเช่นบอกว่า “ธรรมะมีอยู่แน่นอน แต่มันมีจอกแหม่นมันบังอยู่ ถ้าแหวกจอกแหม่นก็จะเห็นน้ำแน่นอน” อันนี้มันเป็นธรรมะขั้นยืนยันว่าธรรมะมีจริง

แต่เวลาท่านพูดถึงหลักเกณฑ์ของท่าน เวลาใครภาวนาเป็นขั้นไปแล้ว ท่านก็จะบอกว่า “จอกแหม่นนี้เราต้องรวมน้ำขึ้นมา แล้วเอาจอกแหม่นขึ้นไปบนบก ตากให้แห้ง แล้วต้องเผามันทิ้ง” เวลาท่านพูดมันเป็นหลักเป็นเกณฑ์เป็นขั้นเป็นตอน ฉะนั้นเวลาคำพูดของท่านนั้นท่านพูดกับใคร แล้วคนนั้นภาวนาเป็นหรือเปล่า

ถ้าท่านพูดกับคนที่ไม่ภาวนา ท่านก็จะพูดเป็นตัวอย่างเป็นแบบอย่าง พูดให้มีกำลังใจ แต่ถ้าเวลาจะพูดกับผู้ปฏิบัติขั้นตอนโสดาบัน ท่านก็พูดหยาบๆ นะ สกิทาคามี

อนาคามี พอถึงขั้นของอนาคามีกำลังจะขึ้นอรหัตต์ ท่านจะพูดแบบละเอียดยิบเลย ผิด
 นิดหนึ่งก็ไม่ได้เลย

ฉะนั้นถ้าจะอ้างว่า “ก็เป็นคำพูดของท่านจริงๆ”

เวลาพูดกับผู้ปฏิบัติที่ท่านบอกว่าต่อปากต่อคำ ท่านพูดคลาดเคลื่อนไม่ได้เลย แต่
 เวลาพูดกับพวกปฏิบัติไม่เป็น มันก็ต้องพูดแบบยกตุ๊ด เวลาท่านยกตุ๊ดนักภวานาเคยได้
 ยินไหม เวลาหลวงตาท่านพูดแบบยกตุ๊ดไอ้พวกภวานา เพราะกลัวมันจะน้อยใจ กลัวมัน
 จะไม่ปฏิบัติ ท่านก็บอกว่า “เออ ถูกต้อง ดิงาม” ไอ้พูดอย่างนี้คือพูดแบบยกตุ๊ด ท่านพูด
 แบบรักษาน้ำใจก็มีเยอะไป

คำพูดธรรมดาของหลวงตาในช่วงท้ายๆ หลังๆ มานี้ท่านพูดแบบรักษาน้ำใจ ถ้าพูด
 แบบรักษาน้ำใจกับข้อเท็จจริงที่ท่านจะพูดแบบเข้มข้นมันแตกต่างกันไหม เราจะบอกว่า
 เดียวเขาก็จะบอกว่า “สิ่งที่เอามาเขียนนี้ก็เอามาจากหลวงตาทั้งนั้น ก็มีเทปหลวงตา
 เหมือนกัน ก็เอามาจากหลวงตานี้แหละ”

แต่เอามาจากหลวงตาแล้วหลวงตาท่านพูดกับใคร? หลวงตาพูดกับผู้ปฏิบัติ หรือ
 หลวงตาพูดกับผู้อ่อนหัด หรือพูดกับพวกเด็กๆ ที่เริ่มปฏิบัติ ท่านพูดกับใคร?

ฉะนั้นถ้าจะอ้างว่า “หลวงตาพูด ทำตามความเป็นจริง”

อย่าไปไขฟอนธรรมะของหลวงตา อย่าไปไขฟอนให้ธรรมะนี้อ่อนแอลง แล้ว
 หลักเกณฑ์มันจะไม่เหลือ หลักเกณฑ์มันจะไม่มี

ฉะนั้นในขั้นที่บอกว่ามันว่างหมด เห็นไหม “...มันมีความปฏิบัติอ้อยอิ่งอยู่
 อย่างละเอียดสุขุม มันมีความคู่คี่อยู่กับความรู้อันนี้อย่างเดียวพออาการใดๆเกิดขึ้นปั๊บ
 มันก็ดับพร้อม ถ้าครั้งพุทธกาล เรียกว่า มหาสติมหาปัญญา...”

อันนี้คือท่านพูดแบบเปรียบเทียบเป็นบุคคลาธิษฐานให้เห็น อย่างเช่น คนทำงาน
 ประสบความสำเร็จ แล้วจะบอกคนที่ทำงานไม่เป็น เขาก็จะยกการทำงานนั้นมาให้เห็น
 แบบอย่าง แต่การทำงานอย่างนั้นมันจะมีรายละเอียดอีกมหาศาลเลย

ท่านก็นำเรื่องนี้ไปเล่าถวายหลวงปู่มัน ท่านก็พูดอย่างขึงขังตั้งตังว่า “เอ้อ! ถูกต้องแล้ว ได้หลักได้เกณฑ์แล้ว อย่างนี้ละ... ผมเป็นที่ถ้าสาริกา....”

เวลาท่านพูดอย่างนี้ แล้วเราก็เอามาคิดเองเออเองว่าเป็นมหาสติมหาปัญญาเลย หรือ? เป็นเลยหรือ?

เพราะเราเห็นมาเยอะ เห็นมาตลอดนะ ในหนังสือที่พิมพ์ออกมาๆ เมื่อก่อนจะไม่ได้เลย ตอนที่ท่านยังเข้มข้นอยู่ แต่สุดท้ายแล้วท่านเห็นว่า มันเอากันไม่อยู่แล้ว เพราะก่อนหน้านั้นก่อนที่ท่านจะออกมาช่วยโลก เรื่องธรรมะนี้ท่านจะตรวจเอง แล้วทุกอย่างจะผ่านท่านเอง เพราะว่าเรื่องกรรมฐาน ต้องเป็นคนปฏิบัติมันถึงจะรู้ได้

คนปฏิบัติเหมือนกับนักบินอวกาศ จะออกนอกโลกนะ เวลาความเร็วของจรวดจะออกจากแรงดึงดูดของโลก ถ้าออกไม่ถูกเวลาออกไม่ถูกสถานที่ ก็ออกไม่ได้ ฉะนั้นเวลาปฏิบัติไป จะคลาดเคลื่อนนิดหนึ่งไม่ได้เลย แล้วถ้าคลาดเคลื่อนนิดหนึ่งไม่ได้ เวลาพูด ผู้ปฏิบัติกับผู้ปฏิบัติพูดคุยกัน เขาจะฟังออกเลยว่าคนนั้นเป็นหรือไม่เป็น

ฉะนั้นตอนที่ท่านยังเข้มข้นอยู่ เรื่องอย่างนี้ท่านจะตรวจสอบเองหมด แต่พอออกมาไทยช่วยไทยแล้ว ออกมาช่วยโลกแล้ว มันมีกรณีอย่างนี้ขึ้นมา คนโน้นก็พิมพ์คนนี้ก็พิมพ์ แล้วพอใครพิมพ์แล้วก็จะไซฟอนเอาความดีใส่ตัว ไซฟอนเอาธรรมของหลวงตาออกไปหมดเลย

มันเป็นไปไม่ได้หรอก มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เราเห็นแล้วเราก็พูดไม่ออก อย่านำให้เอ่ยชื่อหนังสือหลายเล่มเลยนะ หนังสือที่พิมพ์มาหลายเล่มมากที่มันเป็นความเห็นของผู้เขียน แต่ถ้าผู้เขียนจะบอกว่าเป็นความเห็นของตัวเอง มันก็ไม่มีใครจะรับแจกใช้ไหม ก็เลยบอกว่าอันนี้หลวงตาเทศน์ ทั้งที่มีหลวงตาเทศน์อยู่แค่ ๒ คำ นอกนั้นมันเขียนเองหมดเลย เราเจออย่างนั้นมาเยอะ ฉะนั้นถ้าจะพูดบอกว่า “ก็หลวงตาเทศน์” ถึงจะหลวงตาเทศน์ก็เทศน์เป็นการรักษาน้ำใจ ไม่ใช่ความจริง

อ่านคำถาม: ขาดเนื้อหาในชั้นตอนที่ ๒, มันเป็นขั้นที่ ๓ นี่อีกเรื่องหนึ่ง, เนื้อหาขาดความเป็นจริง, ติดสมาธิ ๕ ปี

หลวงพ่: รายละเอียดมันก็ไซ้หมดแล้วละ อันนี้มันเป็นคำถามมาด้วย เพราะว่าเขาเอาไปออกในเว็บไซค์ แล้วพอคนเข้าไปอ่านมันก็ต้องเป็นประเด็น แล้วประเด็นนี้เราก็ดูมาอยู่แล้ว เราถึงบอกว่า “ไอ้พวกนี้โง่แล้วขยัน” ถ้าโง่แล้วขยันมันก็จะสร้างปัญหาขึ้นมา แล้วมันก็จะมมีปัญหาไปข้างหน้า

เราจะบอกว่า ถ้ามีปัญหาอะไรก็ให้เขาแสดงออกมา แล้วเดี๋ยวเราจะแก้ไขไป เราก็อยู่ที่นี้ เราไม่ได้ไปไหนหรอก ไม่ต้องห่วงว่าเราพูดแล้วเราจะหนีไปไหน เพียงแต่ว่าเพราะเราไปเทศน์วันที่ ๒๓ เรื่องนี้เราเห็นมานานแล้ว ฉะนั้นมันยังไม่ใช้เวลา แต่พอวันที่ ๒๓ เราได้ไปเทศน์ เราก็ไปเรียงไว้ให้เป็นหลักเกณฑ์ เห็นไหม

ถ้าเขาจะเขียนอย่างนี้มันก็ขัดแย้งกันอยู่แล้ว ถ้ามันจะขัดแย้งกันอยู่แล้วทำไมไม่ถามเราซักคำหนึ่ง ถ้าไม่ถามแสดงว่า ข้อมูลเอ็งถูก ข้อมูลข้าผิด ถ้าข้อมูลเราผิด เราพูดแล้ววันนี้ ถูกหรือผิด? แล้วถ้ายังมีปัญหาทำให้ดำเนินต่อมา เราถึงบอกว่า อันนี้คือโง่แล้วขยัน

ขอตอบปัญหานี้ซัก ๒-๓ หน้าละ เพราะว่ามันค้างไว้เยอะ แล้วมันใกล้เคียงกันด้วย

ถาม : ๓๔๘. ผมภาวนาฝึกผลาดตรงไหน และควรแก้ไขอย่างไรครับ?

หลวงพ่: อันนี้มันเหมือนกันเลยนะ เห็นไหม ความเห็นคล้ายๆ กัน แล้วมีความเข้าใจผิดเหมือนกัน

ถาม : ผมภาวนาโดยความรู้การเคลื่อนไหวของร่างกาย ควบคู่ไปกับการรู้ลมหายใจ และนึกพุทโธเร็วๆ ผมจึงเห็นความรู้สึกของตัวเองว่า

หลวงพ่: อย่างนี้แล้วเขาก็คิดว่านี่เป็นธรรมัง ฟังนะ

ถาม: ๑. อารมณ์ต่างๆ เช่น ความพอใจหรือความไม่พอใจ ความสุขและความทุกข์ หรือความอยากในกามราคะ อารมณ์เหล่านี้มีการขยับตัวยับๆ แยะๆ แล้วก็ดับไป แต่จิตที่นึกพุทโธๆ นี้ไม่ดับ จิตที่นึกพุทโธๆ นี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

หลวงพ่อบอก: นี่คือการพูดของเขานะ นี่คือการถาม

ถาม: ๒. อารมณ์ต่างๆ ที่ได้กล่าวมา มันไม่ใช่ตัวเรา ไม่ใช่ของของเรา แต่จิตที่นึกพุทโธๆ เร็วๆ เป็นตัวเรา เป็นของของเรา อารมณ์กับจิตที่นึกพุทโธนี้จึงไม่ใช่ตัวเดียวกัน

๓. เวลาที่มีเรื่องมากกระทบจิต จนเกิดความทุกข์ในใจขึ้นมา ความทุกข์จะอยู่ในส่วนของอารมณ์ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเกิดและดับได้ แต่จิตที่นึกพุทโธๆ นี้ไม่มีความทุกข์ จิตที่นึกพุทโธนี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นผมจึงไม่ทุกข์ใจในความทุกข์ที่เกิดขึ้น

๔. เวลาผมพิจารณาอสุภะ ความอยากในกามราคะจะขยับตัวยิบๆ เย็บๆ แล้วดับไป แต่จิตที่นึกพุทโธๆ ไม่ดับ

๕. ทรายใดที่ผมนึกพุทโธๆ เอาไว้เรื่อยๆ จิตที่นึกพุทโธๆ จะไม่ดับ จิตที่นึกพุทโธๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง จิตที่นึกพุทโธๆ เป็นตัวเรา เป็นของของเราอยู่ตลอดเวลา

ขอรบกวนเรียนถามหลวงพ่อบอกว่า ผมภาวนาผิคนาคตรงไหนและควรแก้ไขอย่างไร

กราบขอความกรุณาหลวงพ่อบอก ด้วยความเคารพอย่างสูงครับ

หลวงพ่อบอก : มันก็เป็นจินตนาการ เป็นวิปัสสนิก เพราะเราศึกษากันมา เห็นไหม พอเราพุทโธๆ ไปแล้วเห็นความเกิดดับ เห็นกามราคะจะเกิดยิบๆ เย็บๆ เพราะอะไรรู้ไหม เพราะหลวงตาเทศน์ไว้บ่อย ท่านบอกเลยว่า เวลาท่านพิจารณาอสุภะแล้ว พิจารณาจนหายไปเลย

แล้วสุดท้ายนะ มันหายไปเลย ไม่มีคำตอบ คือไม่มีการสรุป ไม่มีขณะจิต ท่านก็ไม่เอา แล้วท่านก็ไปเอาสุภะ เอาความสวยความงามมาแนบไว้ที่จิต เอาแนบไว้กับความคิดเลย เอาที่สวยงามที่สุด เอาสเป็คที่ดีที่สุดเลย มาแนบไว้ที่มัน ชอบอะไรก็เอามาแนบมันไว้ พอมันพิจารณาแล้ว มันปล่อยแล้วใช่ไหม แล้วกิเลสมันก็หลอกใจว่าไม่มีก็เลยไปเอามาแนบไว้ๆ พอแนบไว้มันก็ต้องรู้สึกเป็นธรรมดา มันก็จะยิบๆ ขยับออกมา “นี่ไงไหนว่าไม่มี”

จะมีไม่มีนี่มันต้องพิสูจน์กันอีกเยอะมาก แล้วการภาวนานี้มันจะต้องผ่าน โสคาบัน สกิทาคามีก่อนแล้วมันจึงไปถึงอสุภะ แล้วถ้ายังไม่ได้ออกพิจารณา มันจะเป็น อสุภะได้อย่างไร

ฉะนั้นพุทฺโธให้ชัดๆ พุทฺโธไปเรื่อยๆ ให้จิตสงบเข้ามา

นี่เขาถามให้เราตอบเขา เราไม่ได้ตอบคนอื่น ถ้าตอบเขาณะ ทุกคนจะบอกเลยเห็น ไหม บอกว่าโดยธรรมชาติของเพศตรงข้าม มันก็ต้องมีอารมณ์ความรู้สึก ก็พยายามจะ ระวังมัน.. ระวังมัน.. ด้วยการพิจารณาเป็นอสุภะ การที่พิจารณาอย่างนี้มันคือพิจารณา โดยปัญญา แต่มันไม่ใช่พิจารณาโดยข้อเท็จจริงหรอก

พิจารณาโดยปัญญาเพื่ออะไร เพื่อระวังจิตเราไง ระวังความคิดเราไง ระวัง ความคิดเราไม่ให้ไปคิดเรื่องอย่างนี้ไง ถ้าเราไม่คิดเรื่องอย่างนี้ เราคิดเรื่องอย่างอื่นก็ได้ อย่างเช่น เราจะสอนพระเป็นประจำ พระเขาถามว่า เวลาเราปฏิบัติเราผ่านประสบการณ์ อย่างนี้มาได้อย่างไร เราจะบอกว่า เราก็คิดแผ่เมตตาไว้ก่อนเลย ในเมื่อเป็นเพศแม่ เป็นพี่ เป็นน้อง เป็นญาติ เราจะไม่ไปยุ่งกับเขา ถ้าเราคิดว่าเขาเป็นญาติของเรา แล้วเราจะไปคิด เรื่องเสียหายไหม นี่ก็คือปัญญาเหมือนกัน แต่ปัญญามันคิดเพื่อรักษาใจ ไม่ได้คิดเพื่อแก้ กิเลส มันยังแก้กิเลสไม่ได้หรอก เพราะยังไม่ได้พุ่งเข้าไปสู่ตัวจิต แล้วมันจะแก้กิเลสกันที่ ไหน ฉะนั้นถึงต้องให้สงบเข้ามาก่อน

อย่างเขานี้คือยังไม่ได้พิจารณาสิ่งใดเลย แต่เราไปคิดถึงธรรมะไง เอาความรู้สึก เราไปเปรียบเทียบไง แล้วก็บอกว่า “มันก็ยิบๆ แสบๆ แล้วมันก็ปล่อยเข้ามา”

คนเราณะ เวลาอารมณ์มันดีมันก็ไม่นึกอะไรหรอก อย่างเช่นเราไปเที่ยวไหนกลับมา นะ เราก็มักจะบอกว่า “ไม่ไปไหนอีกแล้ว สุขสบายมาก” แต่เดี๋ยวก็ไปอีกล่ะ กินเหล้าเมา แปล่ แล้วก็บอกว่า “พรุ่งนี้จะไม่กินอีกแล้ว” แต่เดี๋ยวก็กินอีก อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้ามัน ภาวนาอยู่ จิตมันยังอยู่กับคุณงามความดีก็จะคิดดีอย่างนี้ แต่ถ้าเดี๋ยวมันแฉลบออกนะ ยุ่ง เลย

“๒. อารมณ์ต่างๆ ที่ได้กล่าวมา มันไม่ใช่ตัวเรา พุทฺโธเฉยๆ เวลานี้กพุทฺโธไปจนมันไม่เป็นเรา อารมณ์กับพุทฺโธไม่ใช่อันเดียวกัน”

พุทฺโธๆ นี่มันยังพุทฺโธได้ ถ้าถึงที่สุดจะพุทฺโธจนพุทฺโธไม่ได้ ถ้ามันลงไปจนถึงอัปนาสมาธิจะพุทฺโธไม่ได้เลย ถ้ายังพุทฺโธได้ มันคือวางเฉยๆ ฉะนั้นเราจะบอกว่า มันยังพุทฺโธได้ มันยังเป็นไปได้ เพียงแต่ว่าสติเราคิมันก็ปล่อยวางได้

“๓. เวลาจิตกระทบความรู้สึก ความทุกข์ แต่จิตใจเราก็กไม่ทุกข์”

อันนี้มันเป็นอารมณ์หนึ่ง แล้วเดี๋ยวมันจะเกิดอีก ถ้าเราพิจารณาอสุภะมันก็เป็นอสุภะ ส่วนการพิจารณากายเพื่อให้มันเห็นไตรลักษณ์ มันก็แปรสภาพเหมือนกันแต่ไม่ใช่อสุภะ มันเป็นไตรลักษณ์ มันคืนสู่สภาพเดิมของเขา เวลามันเน่า มันคืนสู่สภาพพิจารณาเพื่อให้มันคลายสักกายทิฏฐิ แต่ถ้าพิจารณาอสุภะมันจะคลายกามราคะ

“๕. ตราบใดที่ผมยังนึกพุทฺโธอยู่ได้เรื่อยๆ จิตที่นึกพุทฺโธไม่ดับ พุทฺโธไม่เปลี่ยนแปลง...”

อันนี้ถ้ามันจะเป็นปัญญา มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันยังไม่เข้าหลักเกณฑ์ แต่ถ้ามันเข้าหลักเกณฑ์แล้ว มันจะเป็นอีกอย่างหนึ่ง

ขออีกข้อหนึ่งนะ

ถาม : ริมฝีปากสั่นหายใจแรงขณะเดินจงกรมครับ

คำถามที่ ๑. กระทบได้ปฏิบัติธรรมที่วัดประมาณ ๕ ปี ขณะที่เดินจงกรมกำหนดลมหายใจ รู้ทำซ้ายทำขวาประมาณ ๒ ชั่วโมง ลมละเอียดเข้า กระทบกำหนดรู้เรื่อยๆ ครับ มีจังหวะหนึ่ง มีความรู้สึกคล้ายๆ ตกจากที่สูง แล้วมีความรู้สึกคล้ายๆ ฟองสบู่แตกหรืออะไรประมาณนั้น บอกไม่ถูก แต่สติชัดเจนมาก ผมรู้สึกเอะใจ รู้สึกทั้งเว้งว่าง ทั้งสดชื่น แต่ตัวรู้ชัดมากครับ อิมครับ ที่ผิวหนังคล้ายมีพลังพุ่งออกไปเป็นจังหวะตลอดครับ ผมตกใจก็เลยหยุดเดิน จากนั้นก็เดินไปบนโขดหิน ตัวรู้ก็ชัดเจนอยู่ประมาณ ๑ ชั่วโมง แล้วค่อยคลายเข้าสู่สภาวะปกติ ผมมาศึกษาเพิ่มในช่วงหลัง เข้าใจว่าจิตจะรวม แต่ก็ยังไม่

แน่ใจครับ จุดนี้ขอความเมตตาหลวงพ่อ ช่วยชี้แนะด้วย และถ้าเป็นลักษณะนี้ควรทำอย่างไร?

หลวงพ่อ : ถ้ากำหนดคนะ จิตของคน ถ้าเหตุมันพอดีมันจะลงของมัน แล้วถ้าเรารู้แล้ว เราจะสร้างอย่างเดิม เหตุก็ไม่พอดีแล้ว เหตุพอดีหมายถึงว่า เราไม่มีสิ่งใดค้ำหน้าหรือค้ำหลัง ความสมดุลของมัน มันก็จะลงของมัน แต่พอเรารู้สิ่งใด เหมือนคนไม่เคยทานอาหารสิ่งใดเลย พอไปทานอาหาร ถ้าอร่อยก็คืออร่อย ถ้าไม่อร่อยก็คือไม่อร่อย แต่คนเคยทานอาหารที่อร่อยแล้วพอไปทานเข้าอีกมันก็อร่อย แต่อร่อยจะน้อยลง

อันนี้ก็เหมือนกัน ความสมดุลของมัน เราไม่ต้องไปวิตกกังวล สิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้ว สิ่งที่ได้รับรู้แล้ว นั่นคืออดีต สิ่งนี้เคยสัมผัสแล้ว แต่ในปัจจุบันเราต้องพยายามทำให้จิตสงบ ถ้ามั่นเป็น มันก็เป็นเหมือนอันเดิม อันเดิมหมายถึงความสงบนั้น

ความสงบจากอดีตหรือความสงบจากปัจจุบันก็คือความสงบ แต่ความสงบจากอดีต ที่เราเคยเข้าไปสัมผัสมันเป็นสัญญา ส่วนความสงบจากปัจจุบัน เกิดขึ้นเองจากปัจจุบัน นี่คือการสงบอย่างแท้จริง แล้วพอออกจากความสงบนี้แล้ว ความสงบนี้มันก็เป็นอดีตไปแล้ว

ทีนี้ถ้าเรามีความสงบบ่อยครั้งๆ เข้า ตั้งแต่เหตุเลย กำหนดพุทโธตั้งสติเข้า “ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ” ถ้าเรารักษาเหตุไว้ได้สมควรแล้ว ความสงบจะอยู่กับเราตลอดไปเลย ที่ว่าจิตเสื่อมๆ นี้ จิตเสื่อมเพราะว่าเราไม่รักษาเหตุ

พอเราได้ความสงบแล้ว เราไปติดกับความสงบนั้น ติดในผลนั้น ติดในความอยากได้นั้น แต่ความอยากได้นั้นมันได้มาจากอะไร ก็ได้มาจากเหตุ ได้มาจากการปฏิบัติ ถ้าได้จากเหตุ เราก็รักษาเหตุนั้น มันจะสงบหรือไม่สงบก็เรื่องของมัน เพราะเรารักษาเหตุของเรา หน้าที่ของเราคือเกิดมาต้องทำงาน ทำงานขึ้นมาเพื่อเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย

ดูสิ เวลาคนเขาออกกำลังกายตอนเช้า นั่นคืออะไร นั่นคือการทำงาน ทำงานเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง นี่ก็เหมือนกัน ถ้าคนมันทำงาน เราก็ทำงานมาเพื่อปัจจัยเครื่องอาศัย แต่คนแก่คนเฒ่าเขาทำงานเพื่อให้ร่างกายเขาอ่อนคลาย ถ้าคนแก่คนเฒ่าไม่ขยับเขยื้อนร่างกาย ร่างกายมันก็จะเสื่อมสภาพไปเร็วมาก

เราทำงานเพื่อให้จิตเรามั่นคง เหตุที่เราทำงาน คือทำงานเพื่อความสงบ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ อันนี้ต่างหากที่ว่า ข้อที่ ๑.

ถาม : ข้อที่ ๒. ปัจจุบันกระผมปฏิบัติที่บ้านครับ เริ่มปฏิบัติใหม่อีกครั้ง ช่วงกลางวันขณะทำงานก็กำหนดรู้ลมไปด้วย ตอนเย็นเดินจงกรมได้สักพักหนึ่ง ริมฝีปากจะสั่นมากครับ หายใจแรงแต่สติจะจับไว้ที่ปลายจมูกคลุมเข้าลมออก บางครั้งมีความคิดว่า อาการแบบนี้เหมือนจิตจะรวมเหมือนคราวก่อน ทำให้รู้สึกเหมือนสมาธิจะคลายออกมานิดหนึ่ง แล้วอาการมือสั่น ริมฝีปากสั่น ก็เบาลงครับ จุดนี้ขอความเมตตาหลวงพ่อบอกแนะว่าควรปฏิบัติอย่างไร?

หลวงพ่อบอก : ริมฝีปากจะสั่นหรือจะเจอสิ่งใด ถ้ามันจะเข้าเห็นใหม่ มันจะสั่นเพราะเราระวัง เราเกร็ง เห็นใหม่ “...เพราะจิตบอกว่า มันเหมือนกับสมาธิครั้งที่แล้ว...”

มันเหมือนนะ คนเราพอเหมือนใจใหม่ มันก็จะอยากได้อารมณ์อย่างนั้น

เราไม่ต้องไปเหมือนสิ่งใด เพราะถ้าคลายมามันก็หาย พอคลายมาคือมันไม่ตั้งใจ มันก็เป็นปกติ ฉะนั้นกำหนดคลุมหายใจซัดๆ ไว้ อะไรมันจะเกิดขึ้น อะไรมันจะมากระทบ เราก็รักษาลมของเราไว้ ถ้าจิตมันเกาะลมไว้มันจะไม่รู้อารมณ์สอง ริมฝีปากสั่นนี้คืออารมณ์ที่สอง เพราะเรากำหนดคลุมหายใจไว้ใจใหม่ แล้วเราไปรู้出張นอกทำไม่ ก็เพราะจิตมันเคลื่อนออกมา

แต่ถ้าเรารู้ลมซัดๆ ไว้ อาการอย่างนั้นมันจะค่อยๆ จางไปๆ แล้วรู้ลมซัดๆ ไป รู้ลมซัดๆ มันจะเป็นสมาธิได้อย่างไร รู้ลมซัดเพราะจิตมันเกาะอยู่ที่ลม เพราะลมมันละเอียด เห็นใหม่ ลมละเอียด จิตละเอียด ละเอียดจนจิตลงเป็นสมาธิไป

แต่พอจิตเรารับรู้ลมไว้ แล้วเราก็ไปรู้อาการปากสั่นหรือรู้อาการต่างๆ มันก็เป็นอารมณ์ที่สอง ฉะนั้นเรากลับมาที่ลมนั้น เวลาหลวงตาท่านสอนนะ “พุทโธๆ แบบว่าโลกนี้ไม่มี เหมือนมีเรากับพุทโธ สรรพสิ่งนี้ไม่มี” ถ้ามีก็มีแต่ลมอย่างอื่นก็ไม่มี ริมฝีปากก็ไม่มี สั่นก็ไม่มี อยู่แต่กับลม ถ้าเรายู่กับลม อยู่กับที่ซัดๆ ไว้หนึ่งเดียนั้น นั้นละมันจะพา

เราเข้ามา จิตมันเกาะคำบริกรรมเข้ามา จิตมันเกาะถึงนั้นเข้ามา ดิ่งเข้าไปสู่ความสงบ
เกาะลม เกาะพุทโธ เกาะอะไรก็ได้แล้วแต่ มันจะเกาะเข้าไปสู่ความสงบ เอาอันนี้ชัดๆ

แล้วที่เขาบอกว่า “อ้าว พุทโธก็คือการนึกเอา”

ไอนี้มันกิเลส มันพาล จะทำความดีก็พาล ถ้าลมหายใจมันดี ไอร้านยางมันเป่าลม
ทุกวัน มันก็ต้องดีกว่าเราสิ ไอนั้นมันลมเฉยๆ มันไม่มีจิตรวม เวลากิเลสมันพาล มันจะ
โต้แย้งไปหมด “โน้นก็ไม่ดี นี่ก็ไม่ดี ผิดหมดเลย” แต่เวลามันจะข่มมันก็ว่าดี แต่เวลามัน
จะคืนะมันคัดค้าน

นี่ก็เหมือนกัน อยู่กับลม เกาะลมไว้ เพราะจิตมันไปเกาะ ลมก็คือลม เพราะลม
หยาบ ถ้าจิตหยาบลมก็หยาบ จิตละเอียดลมก็ละเอียด ละเอียดขนาดไหนก็เกาะไว้ๆ
ละเอียดจนเป็นอันเดียวกัน เดี่ยวปากสั้น มือสั้น เท้าสั้นจะหายหมด แล้วจะลงสู่ความ
สงบ แล้วมันจะเป็นความปกติ เอวัง.